

Initiatiefvoorstel voor de raadsvergadering van n.v.t.

Nummer	n.v.t.
Directie	Ruimte en Duurzaamheid
Van	Lid Krom
Datum	13 januari 2023
Portefeuille	Dierenwelzijn
Agendapunt	nvt

Onderwerp

Instemmen met het initiatiefvoorstel 'Amsterdam veilige haven voor vissen' van het lid Krom (Partij voor de Dieren).

De gemeenteraad van Amsterdam besluit

- 1 In te stemmen met genoemd initiatiefvoorstel
- 2 het college van burgemeester en wethouders te verzoeken:
 - 1 de pachtcontracten met de Amsterdamse Hengelsport Vereniging permanent te beëindigen na afloop van het huidige pachtcontract dat loopt tot 31 juli 2024;
 - 2 de Amsterdamse wateren niet langer te verpachten ten behoeve van de hengelsport en visserij;
 - 3 de Amsterdamse wateren en de zorgplicht voor de Amsterdamse waterdieren in eigen beheer te organiseren, waarbij dierenwelzijn, het behoud en de bescherming van de leefomgeving van waterdieren leidende principes worden.

Wettelijke grondslag

artikel 147a, lid 1 van de Gemeentewet

Initiatiefvoorstel

Inleiding: wettelijke kaders

In de Wet Dieren en de Wet Natuurbescherming is bepaald dat gemeenten een zorgplicht hebben ten aanzien van de dieren op hun grondgebied. Het gaat daarbij zowel over huisdieren (m.n. in de Wet Dieren), als over vrij levende dieren (m.n. in de Wet Natuurbescherming). In de Wet Natuurbescherming § 1.3, artikel 1.11.1 staat: "Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving."¹ Dit betekent dat in het wild levende dieren en hun leefomgeving in principe niet beschadigd mogen worden. Ook is in de Wet Dieren bepaald dat dieren geen pijn of

¹ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2021-07-01>.

letsel mag worden toegebracht zonder redelijk doel, en dat zorg verleend moet worden aan hulp-behoevende dieren, vrij levend of niet.²

Op gemeentelijk niveau is de regelgeving op een belangrijk punt achtergebleven op deze landelijke wetgeving. Ondanks wetenschappelijke inzichten dat vissen en andere waterdieren pijn ervaren, worden er nog steeds pachtcontracten uitgegeven voor de hengelsport in Amsterdamse wateren. Deze vorm van onderwaterjacht zonder redelijk doel gaat voorbij aan de wettelijke kaders en richtlijnen ten aanzien van dierenwelzijn en natuurbehoud die hierboven zijn genoemd. De Partij voor de Dieren-fractie pleit er daarom voor om de bestaande pachtcontracten met de Amsterdamse Hengelsport Vereniging, die 31 juli 2024 aflopen, niet te verlengen. Bovendien stelt de fractie voor om na deze datum het beheer én de zorg voor het Amsterdamse waterleven in eigen, gemeentelijk beheer te organiseren vanaf die tijd. Dit met dierenwelzijn, en het behoud en de bescherming van de leefomgevingen van de waterdieren als belangrijkste uitgangspunten.

Pijnbeleving bij vissen

Als we spreken over de mogelijkheid tot het voelen van pijn bij mensen verwijzen we naar het zenuwstelsel van de mens. De nociceptoren aanwezig in het lichaam reageren op bijvoorbeeld verhitting of schadelijke invloeden.³ Een van de belangrijkste twistappels als het gaat om de pijnbeleving bij vissen was de aanwezigheid van zulke nociceptoren (of vergelijkbare pijnreceptoren). Dr. Lynne Sneddon (nu universitair hoofddocent aan de Universiteit van Göteborg) bewees al in 2002 dat de vissoort die zij onderzocht, de regenboogforel, nociceptoren had en in later onderzoek toonde zij dit ook aan voor vele andere vissoorten.⁴ Verder schrijft zij in april 2021 dat de wetenschap in de laatste jaren definitief heeft aangetoond dat vissen pijn lijden.⁵

Ook andere onderzoeken onderschrijven deze conclusies. In een artikel uit 2020 wordt, behalve Dr. Sneddon's onderzoek, recente data aangehaald met betrekking tot bijvoorbeeld stresshormonen in vissen.⁶ Bovendien bleek uit onderzoek dat ook begin 2021 werd gepubliceerd dat octopussen⁷ niet alleen fysieke, maar ook emotionele pijn kunnen ervaren.⁸ In recente overzichtsartikelen worden de laatste onderzoeken op dit gebied, maar ook de mense-

² [https://wetten.overheid.nl/BWBR0030250/2022-01-28 artikel 2.1.](https://wetten.overheid.nl/BWBR0030250/2022-01-28%20artikel%202.1)

³ Martini, F.H., Nath, J.L., Bartholomew, E.F. (2012) 'Nociceptors' in: Fundamentals of Anatomy & Physiology. Ninth edition. Pearson Benjamin Cummings: San Francisco. p. 498.

⁴ <https://www.theguardian.com/environment/2021/apr/12/there-is-ample-evidence-that-fish-feel-pain> (ingezonden brief van 12 april 2021).

⁵ <https://www.theguardian.com/environment/2021/apr/12/there-is-ample-evidence-that-fish-feel-pain> (ingezonden brief van 12 april 2021). Zie ook Sneddon's wetenschappelijke artikel: <https://doi.org/10.1098/rstb.2019.0290>.

⁶ <https://thehumaneleague.org/article/do-fish-feel-pain>. Het geciteerde onderzoek: <https://journals.biologists.com/jeb/article/220/14/2529/18604/Hormonal-responsiveness-to-stress-is-negatively>.

⁷ De indieners van deze discussienota zijn zich ervan bewust dat octopussen tot de koppotigen behoren, en niet tot de vissen, maar zijn van mening dat gelijkaardige vragen naar het pijnbewustzijn spelen bij deze dieren. Aangezien het aangehaalde onderzoek baanbrekende resultaten laat zien met betrekking tot octopussen zijn wij van mening dat deze ook in de context van vissen relevant kunnen worden geacht.

⁸ <https://www.sciencealert.com/scientists-identify-the-first-strong-evidence-that-octopuses-likely-feel-pain>.

lijke aarzeling om pijnbewustzijn aan vissen toe te schrijven, besproken. Deze artikelen beschrijven wetenschappelijke consensus over de vragen of vissen nociceptoren hebben (ja), pijnstilling meetbaar effect heeft op vissen (ja), zij een zenuwstelsel hebben (ja) en de binnenkomende prikkels verwerkt worden in het vissenbrein (ja).⁹

In het boek *Do fish feel pain?* van Victoria Braithwaite (2010), professor of Animal Behaviour and Cognition aan de Pennsylvania State University, wordt bovendien beschreven dat vissen complexe gedragspatronen en -veranderingen laten zien naar aanleiding van (mogelijke) pijnprikkels. En hoewel pijngedrag door vissen niet in mensentaal uitgedrukt kan worden vertonen zij in veel gevallen duidelijk herkenbare pijngedragingen.¹⁰ Zo bleek uit een studie waarbij onderzoekers de vissen lip-injecties gaven met een pijnverwekkende substantie dat “de vissen langzamer zwommen, verminderde sociale activiteit vertoonden en hun lippen tegen de glazen wanden van de tank of in het zand op de bodem wreven.”¹¹

Braithwaite beschrijft verder dat vissen geïnjecteerd met een pijnverwekkend middel een langdurig hogere hartslag vertoonden en een verminderde eetlust.¹² Bovendien beschrijft ze dat de vissen “soms van de ene kant naar de andere wiegden en zachtjes tussen hun twee borstvinnen rolden.” Ook maakten de vissen soms “wegschietende bewegingen.”¹³

In aanvullende onderzoeken bestudeerden de onderzoekers de meer complexe gedragspatronen van de vissen, en de manier waarop ze beïnvloed werden door pijnprikkels. De vissen die bijvoorbeeld doorgaans nieuw geïntroduceerde objecten in hun aquaria meden deden dit niet op het moment dat zij pijnverwekkende substanties toegediend kregen.¹⁴ Braithwaite vergelijkt dit met de manier waarop mensen sneller afgeleid zijn wanneer zij pijn ervaren. Zij acht het dan ook bewezen dat vissen wel degelijk pijn kunnen voelen, zich daar cognitief van bewust zijn (wat het hierboven beschreven aandachtsexperiment¹⁵ aantoont) en kunnen lijden.

Uitgaande van het wetenschappelijke onderzoek op dit gebied zijn er beleidsmatig een aantal veranderingen wenselijk ten aanzien van vissen. In het bijzonder pleit de Partij voor de Dieren

⁹ Zie bijvoorbeeld: <https://www.smithsonianmag.com/science-nature/fish-feel-pain-180967764/#:~:text=;https://thehumaneleague.org/article/do-fish-feel-pain>; <http://www.vissenbescherming.nl/voelen-vissen-pijn/>.

¹⁰ V. Braithwaite (2010) *Do fish feel pain?* Oxford University Press: Oxford. Chapter 3, P. 46-74. Zie ook:

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/09/25/vissen-voelen-wel-degelijk-pijn-op-een-gelijkaardige-maniem-als/>. De hiervoor reeds genoemde artikelen in noten iii, iv, v, vii en viii bevatten ook allemaal beschrijvingen van pijn(vermijdend)gedrag bij vissen en concluderen eveneens dat vissen pijn ervaren op basis van dit gedrag.

¹¹ <https://thehumaneleague.org/article/do-fish-feel-pain>, vertaald citaat.

¹² Braithwaite, hoofdstuk 3 p. 64.

¹³ Braithwaite, hoofdstuk 3 p. 63.

¹⁴ Braithwaite, hoofdstuk 3, p. 68.

¹⁵ Voor een uitgebreidere beschrijving van het experiment en de conclusies die de onderzoekers daaraan verbinden zie Braithwaite, hoofdstuk 3, p. 67-70. Zij refereert ook aan andere onderzoekers die tot vergelijkbare conclusies kwamen in hun werk.

voor de noodzaak van een visverbod. Niet alleen veroorzaakt hengelen onnodig lijden bij vissen, maar ook andere dieren worden geschaad en soms gedood door achtergelaten vistuig.¹⁶ De overeenkomst voor pacht en verpacht van het visrecht in de wateren in eigendom van de gemeente Amsterdam eindigt op 31 juli 2024.¹⁷ Hier ziet de Partij voor de Dieren een uitgelezen kans om met de beëindiging van deze pachtovereenkomst een einde te maken aan een praktijk die onnodig lijden bij vissen veroorzaakt.

Een diervriendelijk vissenbeleid

In de evaluatie van de Agenda Dieren werd benadrukt dat het "vanzelfsprekend" is om dieren "net zoals de mens, te beschermen tegen leed en welzijnsproblemen."¹⁸ Toch signaleert de Partij voor de Dieren dat de gemeente hier wat betreft de Amsterdamse waterdieren nog in tekortschiet. De gemeente verpacht namelijk nog steeds visrechten in de Amsterdamse wateren. Voor zowel vissen als andere dieren heeft 'sportvissen' schadelijke gevolgen. Vissen worden aan een haak door hun huid uit het water getrokken, waarna ze stressvol worden blootgesteld aan de open lucht. Vistuig veroorzaakt wonden aan de vissenmond en de vis wordt vervolgens gewond teruggegooid in het water. Ook veel andere dieren worden in Amsterdam (dodelijk) verwond door vistuig. De Dierenambulance Amsterdam maakt hier regelmatig melding van¹⁹ en spreekt van een 'structureel probleem.'²⁰

Tot slot

Afgezien van de wettelijke verplichtingen op het gebied van dierenwelzijn en natuurbescherming waar de gemeente Amsterdam aan moet voldoen, zijn er ook ethische overwegingen die een rol spelen in deze kwestie. Amsterdam heeft in haar dierenwelzijnsbeleid aangegeven een 'diervriendelijke' gemeente te willen zijn. Dat willen we niet alleen zijn omdat dieren een belangrijke rol spelen voor ons als mensen, maar ook omdat dieren intrinsieke waarde hebben die beschermd moet worden. Dieren zijn kwetsbare Amsterdammers, omdat ze niet kunnen participeren in ons politieke bestel; het zijn de mensen die hun belangen vertegenwoordigen. En politici dragen daarmee een belangrijke verantwoordelijkheid om recht te doen aan die belangen. In een democratische samenleving walsen we niet over de belangen van anderen heen, simpelweg omdat zij zelf niet snel genoeg, sterk genoeg of duidelijk genoeg in het verweer kunnen komen.

Dat de Amsterdamse waterdieren er belang bij hebben dat er niet meer op hen wordt gejaagd is evident. Vissen voelen pijn op het moment dat zij uit het water worden gehengeld en verkeren daarbij in doodsnood. Daar tegenover kan het menselijke belang van het vermaak dat hengelen

¹⁶ <https://www.at5.nl/artikelen/212405/vermiste-zwaan-met-vistuig-in-zijn-nek-dood-gevonden>; <https://www.ad.nl/alphen/steeds-meer-vogels-verstrikt-in-visedraad-ab5c7dfd/>; <https://stichtingfloraenfaunabeschermingweesp.nl/direkte-hulp-3/>; <https://nieuws.nl/algemeen/20201020/verloren-vistuig-schadelijkste-soort-afval-voor-zeedieren/>.

¹⁷ Aanpassing van deze overeenkomst dient acht maanden voor het van de einde pachtovereenkomst aangegeven te worden, uiterlijk 30 november 2023.

¹⁸ Gemeente Amsterdam (2021) Evaluatie Agenda Dieren. Een diervriendelijk Amsterdam. p. 34.

¹⁹ Een aantal voorbeelden: <https://www.nhnieuws.nl/nieuws/295997/vermiste-zwaan-met-vistuig-in-zijn-nek-dood-gevonden>; <https://twitter.com/DierenAmsterdam/status/1591842829617090560>; <https://twitter.com/DierenAmsterdam/status/1601943636828164099>; <https://twitter.com/DierenAmsterdam/status/1588252047664906240>; <https://twitter.com/DierenAmsterdam/status/1562019818307403776>.

²⁰ <https://twitter.com/DierenAmsterdam/status/1292440239877873668>.

biedt worden afgewogen. De Partij voor de Dieren-fractie stelt dat in het licht van de doodsnood en pijn van vissen het menselijke belang van vermaak verbleekt.